

ఆంధ్రప్రదేశ్ పునర్వ్యవస్థీకరణ చట్టం – 2014

2013, జులై 30న కేంద్రం ఆంధ్ర, తెలంగాణలను విభజించడానికి నిర్ణయం తీసుకుంది. లోక్సభ, రాజ్యసభలు ఆమోదించిన విభజన బిల్లును రాష్ట్రపతి 2014, మార్చి 1న ఆమోదించారు. ఫలితంగా 2014, జూన్ 2న ఆంధ్రప్రదేశ్ పునర్వ్యవస్థీకరణ చట్టం అమల్లోకి వచ్చింది. ఫలితంగా తెలంగాణ 29వ రాష్ట్రంగా ఏర్పడింది.

పార్లమెంటరీ ప్రక్రియ - అసెంబ్లీలో చర్యలు

కేంద్రమంత్రి వర్గం ఆమోదించిన బిల్లు కేంద్ర హోంశాఖ నుంచి రాష్ట్రపతి కార్యాలయానికి వెళ్లగా, ఈ ముసాయిదా బిల్లుపై 45 రోజులు/6 వారాల్లోగా ఆంధ్రప్రదేశ్ అసెంబ్లీ, శాసనమండలి అభిప్రాయాలను తెలపాల్సిందిగా రాష్ట్రానికి పంపారు. 2013, డిసెంబరు 16 న స్పీకర్ నాదెండ్ల మనోహర్ బిల్లును శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టారు. సభలో గందరగోళ పరిస్థితులు నెలకొని వాయిదాల పర్వం కొనసాగింది. జనవరి 8న విభజన బిల్లుపై మొదటిసారిగా మంత్రి వట్టి వసంతకుమార్ చర్చను ప్రారంభిస్తూ ప్రసంగించారు. జయప్రకాశ్ నారాయణ్ తెలంగాణ ఏర్పాటు ఆవశ్యకతను వివరించగా, శైలజానాథ్ సమైక్య ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆవశ్యకతను గురించి ప్రసంగించారు. ముఖ్యమంత్రి కిరణ్ కుమార్ రెడ్డి రూల్ 77 కింద బిల్లును తిరస్కరిస్తూ, పార్లమెంటులో ప్రవేశపెట్టేందుకు సిఫార్సు చేయవద్దని రాష్ట్రపతికి విజ్ఞప్తి చేసే తీర్మానాన్ని ప్రవేశపెడుతూ స్పీకర్ కు నోటీసు ఇచ్చారు. తర్జన భర్జనల నడుమ జనవరి 29, 2014న బిల్లుపై 9072 సవరణ ప్రతిపాదనలు వచ్చాయని ప్రకటించారు. శాసనమండలిలో కూడా విభజన బిల్లుపై 1157 సవరణ ప్రతిపాదనలు వచ్చాయి. బిల్లును కేంద్ర హోంశాఖకు పంపగా తెలంగాణ బిల్లును ఆంధ్రప్రదేశ్ చట్టసభలు తిరస్కరించినప్పటికీ రాజ్యాంగం ప్రకారం పార్లమెంటు వాటికి కట్టుబడి ఉండాల్సిన అవసరం లేదని హోంశాఖ ప్రకటించింది. తెలంగాణ బిల్లు విషయంలో రాజ్యాంగ సవరణ అవసరంలేదని న్యాయశాఖ కూడా తన అభిప్రాయాన్ని

తెలిపింది. 2014, ఫిబ్రవరి 18న లోక్సభ బిల్లును ఆమోదించగా, ఫిబ్రవరి 20న రాజ్యసభ ఆమోదం తెలిపింది. నాటి ప్రధాని మన్మోహన్సింగ్ ఆంధ్రప్రదేశ్కు 6 హామీలు ఇచ్చారు.

అందులో ముఖ్యమైనవి.

- 1) నవ్యాంధ్రప్రదేశ్కు 5 సంవత్సరాల పాటు ప్రత్యేక హోదా ఇవ్వడం
- 2) పారిశ్రామిక అభివృద్ధి సాధనకు ప్రోత్సాహకాలు కల్పించడం
- 3) అభివృద్ధి ప్యాకేజీ అందించడం
- 4) పోలవరం ప్రాజెక్టును కేంద్రమే పూర్తిచేయడం.
- 5) సిబ్బంది, ఆస్తులు అప్పుల పంపకం లాంటి చర్యల కోసం విభజన తేదీని నిర్ణయించడం,
- 6) ఆంధ్రప్రదేశ్కు తొలి సంవత్సరం ఏర్పడే లోటును 2014 - 2015 కేంద్ర బడ్జెట్ ద్వారా పూడ్చడం లేదా భర్తీ చేయడం.

2014, మార్చి 1న రాష్ట్రపతి సంతకం చేయడంతో ఆంధ్రప్రదేశ్ పునర్వ్యవస్థీకరణ బిల్లు - 2013, ఆంధ్రప్రదేశ్ పునర్వ్యవస్థీకరణ చట్టం - 2014గా రూపొందింది. 2014, జూన్ 2ను విభజన తేదీ (అపాయింటెడ్ డే)గా నిర్ణయించారు. ఈ చట్టంలో 12 భాగాలు (పార్ట్), 108 అధికరణలు (సెక్షన్లు), 13 షెడ్యూల్లు ఉన్నాయి.

చట్టంలోని 12 భాగాలు:

1. ప్రవేశిక (1, 2 అధికరణలు)
2. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర పునర్వ్యవస్థీకరణ (3 - 11 అధికరణలు)
3. చట్టసభల్లో ప్రాతినిధ్యం (12 - 29 అధికరణలు)
4. హైకోర్టు (30 - 41 అధికరణలు)
5. వ్యయానికి అధికారం, ఆదాయ పంపిణీ (44 - 46 అధికరణలు)
6. ఆస్తుల, అప్పుల పంపిణీ (47 - 67 అధికరణలు)
7. కొన్ని కార్పొరేషన్లకు సంబంధించిన నియమాలు (68 - 75 అధికరణలు)
8. అఖిల భారత సర్వీసులకు సంబంధించిన నిబంధనలు (76 - 83 అధికరణలు)
9. జలవనరుల అభివృద్ధి, నిర్వహణ (84 - 91 అధికరణలు)
10. మౌలిక వనరులు, ప్రత్యేక ఆర్థిక చర్యలు (92 - 94 అధికరణలు)
11. ఉన్నత విద్యావకాశాలు (95వ అధికరణ)
12. న్యాయ సంబంధ నిబంధనలు (96 - 108 అధికరణలు)

చట్టంలోని 13 షెడ్యూల్స్:

1. మొదటి షెడ్యూల్ (అధికరణ/సెక్షన్ 13): ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ కు రాజ్యసభలోని 18 స్థానాల్లో ఏడు (7) స్థానాలను తెలంగాణకు కేటాయించే విధానాన్ని వివరిస్తుంది.
2. రెండో షెడ్యూల్ (13వ అధికరణ): ఇందులో 2008 నాటి పార్లమెంటు, అసెంబ్లీ నియోజక వర్గం ఉత్తర్వులకు ప్రతిపాదించిన సవరణలను పేర్కొన్నారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ కు కేటాయించిన 25 లోక్ సభ స్థానాల్లో నాలుగు స్థానాలు ఎస్సీలకు, 2 స్థానాలు ఎస్టీలకు కేటాయించారు. అక్షర క్రమంలో తమిళనాడు, తర్వాత 25వ స్థానంలో తెలంగాణ రాష్ట్రాన్ని చేర్చారు. తెలంగాణకు కే

టాయించిన 17 లోక్సభస్థానాల్లో ఎస్సీలకు 3, ఎస్టీలకు 2 కేటాయించారు. ఆంధ్రప్రదేశ్కు 175 అసెంబ్లీస్థానాల్లో ఎస్సీలకు 29, ఎస్టీలకు 7 స్థానాలు రిజర్వ్ చేయగా, తెలంగాణలోని 119 అసెంబ్లీ స్థానాల్లో ఎస్సీలకు 19, ఎస్టీలకు 12 స్థానాలు కేటాయించారు.

3. మూడో షెడ్యూల్ (24వ అధికరణ): రెండు రాష్ట్రాల్లోని అసెంబ్లీ, శాసనమండలి, పార్లమెంటరీ నియోజక వర్గాలను గురించి పేర్కొన్నారు.

4. నాలుగో షెడ్యూల్ (22(2)వ అధికరణ): రెండు రాష్ట్రాల్లోని శాసనమండలి సభ్యులను గురించి పేర్కొన్నారు.

5. అయిదో షెడ్యూల్ (28వ అధికరణ): తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని షెడ్యూల్డ్ కులాలు గురించి వివరిస్తుంది.

6. ఆరో షెడ్యూల్ (29వ అధికరణ): తెలంగాణ రాష్ట్రంలో షెడ్యూల్డ్ తెగల గురించి వివరిస్తుంది.

7. ఏడో షెడ్యూల్ (52వ అధికరణ): ప్రావిడెంట్ ఫండ్, పెన్షన్ ఫండ్, బీమా ఫండ్ల గురించి; సింకింగ్ ఫండ్, గ్యారంటీ రిసంప్లన్ ఫండ్, రిజర్వ్ ఫండ్లు, ఇతర నిధుల గురించి వివరిస్తుంది.

8. ఎనిమిదో షెడ్యూల్ (59వ అధికరణ): పెన్షన్ చెల్లింపుల బాధ్యతల గురించి తెలియజేస్తుంది.

9. తొమ్మిదో షెడ్యూల్ (అధికరణలు 68, 71): ప్రభుత్వ సంస్థలు, కార్పొరేషన్ల జాబితాలను వివరిస్తుంది.

10. పదో షెడ్యూల్ (75వ అధికరణ): కొన్ని రాష్ట్ర సంస్థల జాబితా, ఆయా సంస్థల్లో సౌకర్యాల కొనసాగింపు లాంటి విషయాలను ప్రస్తావించారు.

11. పదకొండో షెడ్యూల్ (85(7)వ అధికరణ): నదీ జలాల నిర్వహణ బోర్డుల పని విధానాన్ని నిర్దేశించే సూత్రాలను పేర్కొన్నారు. ప్రస్తుతం నిర్మాణంలో ఉన్న కల్వకుర్తి, నెట్టంపాడు, హంద్రీ-నీవా, తెలుగుగంగ, గాలేరునగరి, వెలిగొండ ప్రాజెక్టులను ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో అనుకున్న ప్రకారమే పూర్తిచేయాలి.

12. పన్నెండో షెడ్యూల్ (92వ అధికరణ): బొగ్గు, చమురు, సహజవాయువు విద్యుత్ల గురించి వివరణలు ఉన్నాయి.

13. పదమూడో షెడ్యూల్ (93వ అధికరణ): ఇందులో విద్యారంగం, పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాలను గురించిన వివరణలను పొందుపరిచారు. జాతీయ ప్రాధాన్యం ఉన్న ఐఐటీ (IIT), ఎన్ఐటీ (NIT), ఐఐఎం (IIM), పెట్రోలియం, వ్యవసాయ, గిరిజన విశ్వవిద్యాలయాల స్థాపనకు కేంద్రం ఆంధ్రప్రదేశ్కు సహకరిస్తుంది. తగిన చర్యలు తీసుకుంటుంది. తెలంగాణలో గిరిజన విశ్వవిద్యాలయం, ఉద్యానవన విశ్వవిద్యాలయం ఏర్పాటును కేంద్రమే చేస్తుంది.

ఓడరేవులు, ఉక్కు పరిశ్రమలు, పారిశ్రామిక కారిడార్లు, విమానాశ్రయాలు, మెట్రోరైలు సౌకర్యాలు, విద్యుత్ ప్లాంట్లు లాంటి మౌలిక వసతుల కల్పనకు కేంద్రం చర్యలు తీసుకుంటుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్కు ప్రత్యేక రైల్వేజోన్ను ఏర్పాటు చేస్తుంది. ఏపీలోని దుగ్గిరాజుపట్నంలో భారీ ఓడరేవును నిర్మిస్తుంది. ఖమ్మం, కడప జిల్లాల్లో సమగ్ర ఉక్కు కర్మాగారాలు నెలకొల్పుతుంది. విజయవాడ, విశాఖపట్నం, తిరుపతి విమానాశ్రయాలు; విశాఖ, విజయవాడ, గుంటూరు మెట్రోరైలు సౌకర్యాల కల్పనకు చర్యలు తీసుకుంటుంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ పునర్విభజన చట్టంలోని 108 సెక్షన్లలోని కొన్ని ముఖ్యాంశాలు:

- ✘ 1, 2 సెక్షన్లు/అధికరణల్లో చట్టం పేరు, కొన్ని పదాల నిర్వచనాలు వివరించారు.
- ✘ 3వ సెక్షన్ తెలంగాణా రాష్ట్ర అవతరణ, భూభాగాల గురించి వివరిస్తుంది.
- ✘ 5వ సెక్షన్ ఉమ్మడి రాజధాని హైదరాబాద్, దాని పరిధిని వివరిస్తుంది.
- ✘ 8వ సెక్షన్ ఉమ్మడి రాజధానిలో నివసించే ప్రజల రక్షణ, గవర్నర్ బాధ్యతల గురించి వివరిస్తుంది.
- ✘ 10వ సెక్షన్ రాజ్యాంగం మొదటి షెడ్యూల్కు సవరణ చేసి ఆంధ్రప్రదేశ్ పునర్విభజన చట్టంలోని సెక్షన్ 3లో పేర్కొన్న ప్రాంతాలను చేర్చవలసిందిగా పేర్కొంటుంది.
- ✘ 12, 13 సెక్షన్లు రాజ్యసభలో ఆంధ్ర, తెలంగాణ రాష్ట్రాల సభ్యుల సంఖ్య, ప్రస్తుత సభ్యుల కేటాయింపు, పదవీకాలం గురించి వివరిస్తాయి (ఏపీ 11 + తెలంగాణ 7 స్థానాలు).
- ✘ 14వ సెక్షన్ లోక్సభలో సభ్యుల సంఖ్యను 25 (ఆంధ్ర), 17 (తెలంగాణ)గా విభజించింది.
- ✘ 17వ సెక్షన్ శాసన సభ స్థానాలను 175 (ఆంధ్ర), 119 (తెలంగాణ)గా విభజించింది.
- ✘ 18వ సెక్షన్ 333 అధికరణ ప్రకారం గవర్నరు ఆంధ్ర, తెలంగాణ శాసనసభల్లో ఆంగ్లో ఇండియన్ ప్రతినిధులను నియమించాలి (1 + 1).
- ✘ 20వ సెక్షన్ శాసనసభల పదవీకాలం గురించి పేర్కొంది.
- ✘ 22వ సెక్షన్ ప్రకారం శాసనమండలి సభ్యుల సంఖ్య ఆంధ్రాకు 50, తెలంగాణకు 40 మంది పేర్కొంది.
- ✘ 26వ సెక్షన్ నియోజక వర్గాల డిలిమిటేషన్ గురించి పేర్కొంటుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ స్థానాలను 175 నుంచి 225కు తెలంగాణలో 119 నుంచి 135కు పెంచాలని సూచిస్తుంది.
- ✘ 30వ సెక్షన్ ఉమ్మడి హైకోర్టు గురించి పేర్కొంటుంది. న్యాయమూర్తుల జీతభత్యాలు, జనాభా ప్రాతిపదికన రెండు రాష్ట్రాలు భరించాలి.
- ✘ హైకోర్ట్ ఆఫ్ ఆంధ్రప్రదేశ్, హైకోర్ట్ ఆఫ్ హైదరాబాద్ల గురించి వివరిస్తుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు ఎక్కడ ఉండాలనే అంశాన్ని రాష్ట్రపతి ఒక ఆదేశం ద్వారా తెలియజేస్తారని 31వ సెక్షన్ వివరిస్తుంది.

✖ 46వ సెక్షన్ 13వ ఆర్థిక సంఘం నిధులను ఇరు రాష్ట్రాలకు పంచే విధానాన్ని గురించి వివరిస్తుంది.

✖ 47వ సెక్షన్ లాభాలు, అప్పుల పంపకం విషయంలో ఇరు రాష్ట్రాల మధ్య వివాదం వస్తే కాగ్ని సంప్రదించి కేంద్ర ప్రభుత్వమే దాన్ని ఒక ఉత్తర్వు ద్వారా పరిష్కరించాలని వివరిస్తుంది.

✖ 54వ సెక్షన్ - ప్రజారుణం

✖ 58వ సెక్షన్ - ప్రావిడెంట్ ఫండ్

✖ 59వ సెక్షన్ - పెన్షన్లు

✖ 67వ సెక్షన్ - సంచిత నిధి (కన్సాలిడేటెడ్ ఫండ్)

✖ 76వ సెక్షన్ - అఖిల భారత సర్వీసులను

✖ 83వ సెక్షన్ - పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ ను

గురించి వివరిస్తున్నాయి

✖ 84వ సెక్షన్ ప్రకారం 60 రోజుల్లోగా గోదావరి నదీ జలాల నిర్వహణ బోర్డును, కృష్ణా నదీ జలాల నిర్వహణ బోర్డును కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేస్తుంది. గోదావరి బోర్డు తెలంగాణలో, కృష్ణాబోర్డు ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఉంటాయి.

✖ 90వ సెక్షన్ పోలవరం ప్రాజెక్టును జాతీయ ప్రాజెక్టుగా ప్రకటించి కేంద్ర ప్రభుత్వమే దాని నిర్మాణ బాధ్యతలను స్వీకరిస్తుంది అని పేర్కొంటుంది.

✖ 91వ సెక్షన్ తుంగభద్రా బోర్డులో రెండు రాష్ట్రాలు సభ్యులుగా ఉంటాయని వివరిస్తుంది.

✖ 95వ సెక్షన్ రాజ్యాంగం 371(డి) అధికరణ ప్రకారం అన్నిరకాల విద్యావ్యవస్థల్లో, సంస్థల్లో 10 సంవత్సరాల పాటు ఇరు రాష్ట్రాల విద్యార్థులకు సమాన అవకాశాలను కల్పిస్తారని పేర్కొంటుంది.

✖ 96వ సెక్షన్ రాజ్యాంగంలోని 168(1) (ఎ)లో తమిళనాడు, తెలంగాణ అనే పదాలు చేర్చాలి అని పేర్కొంది.

✖ 98వ సెక్షన్ ప్రకారం ప్రజా ప్రాతినిధ్య చట్టం (1951)లోని సెక్షన్ 15కు సవరణ తేవాలి. 2014 ఆంధ్రప్రదేశ్ పునర్విభజన చట్టం కింద తెలంగాణ రాష్ట్రం శాసన పరిషత్ ఏర్పాటు అనే పదాలను చేర్చాలి.

✖ రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ చట్టం 1956లోని సెక్షన్ 15కు సవరణ చేయాలి. 15(బి)లో ఉన్న

ఆంధ్రప్రదేశ్ పదానికి బదులు ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ అనే పదాలు చేర్చాలని 99వ సెక్షన్ వివరిస్తుంది.

విభజన చట్టానికి కేంద్రప్రభుత్వం చేసిన సవరణలు

2014, మార్చి 1న చట్టం ఆమోదించిన మరునాడే అంటే మార్చి 2వ తేదీన రెండు ప్రధానమైన సవరణలు కేంద్ర ప్రభుత్వం తీసుకువచ్చింది. అందులో మొదటిది పోలవరం ప్రాజెక్టు కింద ముంపునకు గురయ్యే 7 మండలాలను ఆంధ్రప్రదేశ్ లో విలీనం చేయడం కాగా రెండోది ఆంధ్రప్రదేశ్ లో కేంద్ర ప్రభుత్వరంగ విద్యుత్ సంస్థల్లో ఉత్పత్తి అయ్యే విద్యుత్ లో 85 శాతాన్ని గాడ్గిల్ ఫార్ములా ప్రకారం రెండు రాష్ట్రాలకు జనాభా ప్రాతిపదికన పంపిణీ చేయడం. మిగిలిన 15 శాతం విద్యుత్ ను గత 5 సంవత్సరాల వాస్తవ వినియోగ గణాంకాల ఆధారంగా పంపిణీ చేయడం. ఖమ్మం జిల్లాలోని కుక్కునూరు, వేలేరుపాడు, చింతూరు, కూనవరం, వీఆర్ పురం మండలాలను పూర్తిగా, బూర్గం పహాడ్ (12 గ్రామాలు మినహాయించి), భద్రాచలం (భద్రాచలం రెవెన్యూ గ్రామం, సీతారామ ఆలయం మినహాయించి) మండలాలను ఆంధ్రప్రదేశ్ లో విలీనం చేశారు.

అదేవిధంగా లోక్ సభ పునర్విభజన బిల్లుకు 38 సవరణలు చేసింది. వాటిలో తెలంగాణ రాష్ట్రం అక్షర క్రమంలో 25వ రాష్ట్రంగా పేర్కొనడం, నిధుల జాబితాలో మొదటి బిల్లులో 41 సంస్థలుండగా వాటిని 69కు పెంచడం, కార్పొరేషన్లు ఇతర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు 44 నుంచి 89కి పెంచడం, రాష్ట్రస్థాయి సంస్థల సంఖ్య 42 నుంచి 101కి పెంచడం లాంటివి ఉన్నాయి.